

i aquest és també el timbre que predomina en l'len-
gua d'oc.

Sense comptar que hi ha dos o tres testimonis d'una
final *troz* en mss. occitans de l'E. Mj. ¿Caldria, doncs,
postular un tipus *TRØCIU d'origen desconegut, potser
pre-romà? Per ventura, i de cap manera no asseguraré
que no sigui raonable. No obstant, cuitem a advertir
que això no ho arreglaria pas tot. Massa se'n faltaria.
Comencem perquè hi ha d'altres rimes en occità antic,
que proven un timbre *troz*. Justament en els dos pri-
mers testimonis: Marcabré i *Girart de Rossilhon*;
avui és la pronúncia pròpia del Llemosí, i segons el
TdF es troba en els Alps i part del Llenguadoc —fins
a les valls valdeses del Piemont (Pral *trou(s)* 'trognon'
Ronjat, *Gr. Ist. Pr. Mod.* II, 415)—, o sigui en zones
on forma la continuació natural del fr. ant. i dial.
trous.

També hi ha que el significat d'aquest se separa
considerablement del del *tros* català i occità, puix que
només vol dir 'tronxo de planta' o 'tros de llança', que
són les accs. que convenen bé amb la de THYRSUS.
¿Hauríem de decidir-nos a explicar d'una banda el fr.
trous per THYRSUS, si bé el cat.-oc. *tros* 'bocí en gene-
ral' per un ètmon desconegut, però diferent, i adme-
tre que entre els dos tipus hi hagué fregadís i compro-
mís? A condició de fer-ho així començaria d'haver-hi
versemblança. Però sempre romandrà incerta la dupli-
citat etimològica, mentre no es pugui concretar més
l'etimologia del cat.-oc. *trous*.

D'altra banda costa de creure en la realitat d'aque-
ixa separació. També l'oc. ant. *trous* tenia el significat
de 'tronxo de col', ja en Marcabré i en Daudè de Pra-
das (roerg., c. 1300). En català i tot, hi tenim algun
agafador; en un vell document de Sant Celoni: «naga-
na persona no gos lansar --- erbes, ne *trossors* de colls,
en nagan camín corribla» a. 1370 (*BABL* XII, 12.9:
no cal dir que les ultracorreccions *-rs* per *-s* i *-lls* per
-ls no ens aturen gens). El singularíssim significat de
trous com una mena de trabuc, a Eivissa, es deu poder
compendre a base d'una comparació amb un fust o
munyó d'arma blanca.⁵

Així mateix hi ha una variant *tors*, com la francesa
i italiana, en llengua d'oc mateix. I ja des de molt an-
tic, en bastants textos del S. XIII, i repetida moltes ve-
gades; encara que no sempre hi coincideixin tots els
mss. la trobem en els *Gesta Caroli* (Narbona), el
Donat Proensal (cap al Baix Roine, o poc més a l'O.), el
Breviari d'Amor (Beziers), i en el mateix *Jaufré* (no
sé si només com a variant ms.): *PSW* VIII, 315, 498;
cert que en un d'aquests textos vol dir 'fragment de
llança', però en els altres és *tors* justament amb el sen-
tit català de 'bocí, fragment, en general': «*tors*: pars
piscis» en el *Donat*, i «pecejar a menutz *tors*» figura
en l'altre ms., en un o dos dels citats passatges del
Jaufré etc.

Més encara: perquè aquesta variant degué tenir al-
guna existència (potser passatgera però molt antiga)
en el nostre Rosselló: l'any 1307, en l'inv. de la botiga
de Joan de N'Aldiartz, draper de Perpinyà, dos cops:
«unum pastreny; un perol; 4 *tors* tortarum cere; unam

garlandam argenti» o sigui 4 *trossos* de pans de cera;
«2 bancos operatorii, in quibus tenentur panni; un
tapit --- duos *tors* de sarpilera, 5 bancals in quibus
tenebantur panni botigue ---» (p. p. Alart dels papers
dels Oms: *RLR* IV, 377, 380). Però notem que aquest
tors, que tan bé coincideix amb THYRSUS per la posi-
ció de la r, per altra part revela la seva identitat amb
trous: no sols pel sentit, sinó perquè té o oberta, se-
gons els rims de *Donat* i del *Jaufré*.

I bé: aquí tenim el quadro de contradiccions típic
dels mots resultants d'un encreuament, contaminació
o conflicte entre dues distintes famílies etimològiques.
¿Serien elles THYRSUS i l'ígnot *TROCIU? Qui sap. Però
abans de resignar-nos al reconeixement d'impotència,
que és sempre el postular una base sense agafador per
enlloc, hem de veure si resta un altre camí. I en aquest
sentit, hi pot haver alguna cosa bona, en l'actitud de
Malkiel, de concedir un paper significatiu al verb *des-
trossar/destrozar*.

Com posa de relleu, l'hispanista de Califòrnia (no-
tes 25-31), el exemples més antics d'aquesta paraula
en castellà, no presenten el sentit de 'partir a *trossos*',
'trossejar', sinó el de 'derrotar, desbaratar' i quasi 'des-
truir': «una gente --- la qual venia *destroçada* e ven-
çida de gente enemiga» (*Crònica* de Lucas de Iranzo,
a. 1461), «sabiendo como venían *destrozados* y huyen-
do» (López de Gómara), «que aquel terrible furor
loco / les empeciese poco - y recibiese / tal estrago
que fuese *destrozado*» (Garcilaso), «de banderas rom-
pidas, / de naves *destroçadas*, de hombres muer-
tos / ---» (Góngora) etc.

Ara bé, també coincideix amb això, el significat dels
exemples més antics de *destroça*, en la nostra llengua.
«Com Tirant véu que ja no y havia sinó --- mil hò-
mens --- isqué de la montanya e ferí en mig dels mo-
ros tan bravament que n feren una gran *destroça*; com
lo Soldà véu fer la destrucció dels moros, stava deses-
perat --- féu dar vela ---» (Ag. I, 328); «aná contra Al-
cúdia, y los del Rey mataren-lo en una *destrossa*», doc.
mall. del S. XVI (*DAG.*), o sigui 'degolladissa', 'desas-
tre, daltabaix'; encara en el *Tirant* de Galba: «allí
porem haver de nostres enemics gran *destroça*», pri.,
cap. 334, Riq., 928.

En realitat, del verb *destrossar*, en català, tenim exs.
tant i més antics, però que presenten un sentit distint,
i sens dubte revelador. El rei de Nàpols, parlant de la
proesa de Curial de despullar de la seva nau un cor-
sari, comenta «molt me són altat d'aquest cavaller, e
molt m'à servit en *destrossar* aquell ribaut d'Ambro-
sino de Spíndola»; i després, referint-se al rei de Si-
cília, de qui era súbdit aqueix corsari, afegia: «si Cor-
ralí no-l ha *destrossat*, havent-lo y ell merescut, com lo
destrossaré yo, que a mi ni a vassalls meus no ha feta
ofensa alguna?» (*Curial*, *NCL* III, 30.13, 31.7, 31.8),
és a dir si Conradino no l'ha desposseït de la seva ga-
lera, quan va caure en el seu poder, com la hi puc pen-
dre jo?

Amb poca variació és encara aquest el sentit que
trobem en textos posteriors, entre els de llenguatge
tradicionalista. «La falsedat! --- / *Destrossa*, y *des-*